

UiS i samfunnet 2025

Innledning

Universitetet i Stavanger eksisterer ikke for sin egen del, men for samfunnets. En definisjon av begrepet samfunnet er ikke enkel å enes om, men for et universitet er det et poeng å gjøre en slik definisjon så bred som mulig, til den inkluderer samtlige personer som lever i den staten samfunnet eksisterer innenfor. Et samfunnsbegrep må også omfatte den samhandling og kommunikasjon som skjer mellom disse, sosialt, politisk, kulturelt og økonomisk.

Tradisjonelt sett har universitetene blitt sett på som institusjoner som skal sikre en uavhengig vitenskapelig utvikling, innenfor ulike felt. Det [humboldske](#)¹ ideal er således også viktig tradisjonelt i Norge, hvor universitetenes selvstendighet fra staten, og akademiske frihet, er et hovedpoeng. I Norge har det vært et sterkt skille mellom høyskole og universitet, hvor høyskolene har vært praktisk- yrkesfaglig orienterte, mens universitetene har fokusert på klassiske disiplin-fag og forskning.

Denne delingen har blitt stadig mindre relevant, særlig etter årtusenskiftet, hvor høyskoler slik som Høyskolen i Stavanger ble gitt universitetsstatus dersom de oppfylte sentralt bestemte krav. Dermed kan i teorien alle høyskoler bli universiteter. Derfor er skillet mellom institusjonstypene i dag mindre, og mer kvantitetsbasert enn kvalitetsbasert. Det er ikke så viktig hva man har, men hvor mange PhD-løp og masterløp man har.

UiS som en tidligere høyskole har fremdeles, også i 2012 en overvekt av yrkesrettede utdanninger. Dette gjelder også de øvrige nye universitetene i Norge.

UiS har tatt mål av seg å ha en aktiv dialog med det omliggende arbeids- og næringsliv, og har hatt en god dialog med disse, spesielt i opptakten med å bli et universitet, og også fått betydelige midler fra disse. Likevel oppfatter StOr at mange i arbeids- og næringslivet mener at terskelen inn til UiS har vært for høy. Vi mener også å se at det ofte er studentene som er mest aktive i dialogen med samfunnet utenfor UiS, det være seg ved studentforeningenes karrieredager, master- og bachelorskriving for arbeids- og næringsliv, overgangen mellom og student- og arbeidstakertilværelse. Dette er hverken unaturlig eller uønsket. StOr mener det er like viktig og kanskje viktigere å ikke bare svare på dagens behov, men også å utvikle samfunnet og næringslivet til det felles beste.

En positiv utvikling har vært det departementspålagte "Råd for samarbeid med arbeidslivet" som ble opprettet på UiS i 2011. Dette har vært et fora hvor sentrale aktører i arbeidslivet har møtt universitetet for å diskutere samarbeidet, men også for å komme med innspill til en handlingsplan for UiS sitt samarbeid med arbeidslivet. Tidligere statsråd Tora Aasland uttalte i møte med StOr, at UiS hadde tatt tak i og brukt dette fora på en god måte.

1 Etter Det Humboldske Universitet i Berlin, grunnlagt av Wilhelm Von Humbolt i 1810, en prussisk filosof som formulerte flere ideal som har blitt sentrale for de fleste universitet i den vestlige verden idag.

Veien videre

Universitet i Stavanger har hatt en rivende utvikling siden opprettelsen av [Høgskolen i Stavanger](#)² i 1994. UiS dekker i dag to veldig viktige behov for samfunnet rundt; det ene er profesjonsstudier innen helse, omsorg og utdanningsvitenskap. Det andre er oljerelaterte utdanninger og forskning innen dette. På mange måter er dette UiS sine sterkeste kort og tydeligste profil utad. Dette er utfordrende for UiS, og selv om disse utdanningene også vil være essensielle frem mot 2025, er det åpenbart at de må suppleres og utvikles videre. I tillegg bør de andre utdanningene bli en mer tydelig del av UiS sin profil slik at den faktiske bredden UiS allerede innehar blir mer synlig. Samtidig er det et behov for å diskutere hvor stor bredde som er nødvendig, hvilke oppgaver UiS skal løse alene, også der diskusjonen vil være ubehagelig for noen.

Den nylig vedtatte modellen for porteføljeutvikling, bør implementeres og utvikles frem mot 2025 som et godt kontinuerlig verktøy i forhold til denne diskusjonen.

Det er viktig når man vurderer hvilken profil, og med det hva universitetet skal tilby samfunnet rundt seg, at man ser dette i sammenheng med øvrig fagportefølje både internt, men spesielt eksternt. Universitetet i Stavanger må se seg selv og sin fagportefølje i sammenheng med resten av utdanningssektoren. Dette er essensen i sittende regjering SAK-prosjekt; Samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon. StOr mener at denne eller lignende prosesser, bør ligge til grunn i enhver diskusjon om universitetets portefølje.

Et punkt hvor SAK vil være viktig er matfag. Rogaland er et fylke hvor det produseres betydelige mengder mat, og mange har sin arbeidsplass innenfor denne næringen. Næringen nevnes ofte som en av de aller viktigste satsningsområdene til fylket. Det er derfor ikke unaturlig og tenke på matfag som et viktig satsningsområde for UiS. Samtidig har man Universitetet på Ås, sammen med Norsk Veterinærhøgskole, som skal ivareta disse fagene nasjonalt. Man har også institusjoner som Måltidets hus som ligger på Campus, og driver innovasjonsarbeid innen matfag. UiS bør derfor ikke bygge opp egne fagmiljø i konkurranse med disse. Men det er trolig kunnskap og forskning som finnes på UiS som er relevant for denne næringen.

Det er vanskelig å måle og spå hvilke behov som kommer til å eksistere i samfunnet i femtiden. StOr mener likevel at det er åpenbart at UiS må ta et ansvar for den utfordringen som populært bare er kalt "eldrebølgen" som er godt dokumentert blant annet i stortingsmelding 13 "Utdanning for velferd". Det er også grunn til å si med stor sikkerhet at vi vil trenge en satsning innenfor pedagogiske fag. I årene fremover vil det være mange lærere som går av med pensjon, som må erstattes.

Det er også viktig og nødvendig å fortsette den tradisjonen med teknologiske fag, spesielt petroleumsrelaterte som sådan. Og at Universitetet i Stavanger fortsatt tar ansvar for å utvikle denne bransjen gjennom utdanning og forskning. Det er også viktig at UiS tidlig er pådrivere for å utvikle den teknologien som petroleumsnæringen har gitt oss, til nye områder og slik skape nye arbeidsplasser. Samtidig mener StOr det er grunn til å si at

2 Høgskolen oppsto ved sammenslåing av seks offentlige og private høyskoler, disse seks høyskolene preger fremdeles i stor grad UiS sin faglige profil. Som eldst av disse hadde Stavanger ingeniørhøgskole røtter tilbake til 1878.

Stavangerregionen er på vei til å utvikle et ensrettet næringsliv, hvor petroleumsnæringen direkte og indirekte er arbeidsplassen til en svært stor del av befolkningen.

«Oljå og framtidå»

Også tidligere har Stavanger bygget opp store deler av sitt næringsliv rundt ensrettede områder, først sildefiske og så hermetikkindustrien. Begge gangene fikk det svært alvorlige konsekvenser når disse næringen forsvant, som en følge av manglende etterspørsel. Det er en viktig historisk lærdom i dette, og at Stavanger ble Oljehovedstad etter et [politisk vedtak](#)³, nettopp fordi byen slet med et stupende næringsliv som følge av denne ensrettingen.

Oljebransjen er også i seg selv et godt eksempel på et tredje satsningsområde, nemlig det vi ikke vet. Det var ingen som visste hvor store konsekvenser oljefunnet som ble gjort 23.-24. desember 1969, skulle få. Og selv om slike samfunnsendringer kanskje kommer en gang i hver generasjon, er det viktig at samfunnet og universitetet greier å utnytte de mulighetene og svare på de behovene som måtte dukke opp uventet.

Det er også viktig å huske på at ikke alle verdier er fysiske, og at ikke alle de behov universitetet skal dekke ikke heller er det. Dannelsesbegrepet er i så måte svært viktig, og StOr mener at dette er et begrep som i større grad bør diskuteres og defineres på UiS, særlig som et nytt universitet. I dag hvor svært store deler av befolkningen tar høyere utdanning, er dannelsesbegrepet i en mer elitistisk tradisjonell form utdatert. StOr mener likevel at begrepet, og idealet i seg selv langt ifra er irrelevant. UiS bør avholde et årlig seminar med mål om å definere et hensiktsmessig dannelsesbegrep for vår institusjon, og en dialog rundt dette, for å sikre at det skapes verdier på UiS ut over de rent materialistiske.

Det er viktig at høyere utdanning er tilgjengelig for flest mulig, og at man har ordninger som sikrer at man også senere, etter å ha fått arbeidserfaring har mulighet til å ta høyere utdanning. En slik ordning er for eksempel Y-veien inn i høyere utdanning, hvor personer med bakgrunn fra yrkesfaglig videregående, fagbrev og relevant erfaring kan komme inn på høyere utdanning innen sitt felt.

StOr mener:

- Profesjonsfag godt kan være en del av en universitetsprofil så lenge disse tar opp i seg universitetstradisjonen og de krav som stilles til universitetene.
- Næringslivet må inviteres som en naturlig del av det vitenskapelige og akademiske miljøet.
- "Råd for samarbeid med arbeidslivet" slik det eksisterer i dag er en viktig arena for dialog mellom UiS og samfunnet rundt.
- UiS skal gjøre det enklest mulig for søkere med yrkesfaglig videregående bakgrunn å få opptak på studier gjennom den såkalte Y-veien.

3 Et enstemmig Stortinget opprettet Statoil og Oljedirektoratet 14 juni 1972, og la disse til Stavanger. Stavanger ble på midten av 1960-tallet regnet som en av landets fattigste byer.